

ZEBO MIRZO IJODIDA ISHQ TALQINI

Boliqulova Mehribon

SamChTI talabasi

Xalova Maftuna Abdusalamovna

Ilmiy rahbar. SamDCHTI dotsenti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10645116>

Annotatsiya. *Mustaqillik davr o'zbek she'riyati ham adabiyotimiz gulshanida o'zining salmoqli o'rniga egadir. Bugunning shoir va shoiralari she'riy asar yaratishda butunlay yangicha ruh va kayfiyat bilan qalam tebratmoqdalar. Ushbu maqolada hozirgi davr o'zbek she'riyatida badiiy konsepsiya masalalari, shoir va shoiralari she'riyatidagi o'ziga xosliklar, ijodkor „men“ining she'riyatda aks etishi haqida so'z boradi. Bunda Zebo Mirzoning rangin bo'yoqlar bilan yo'g'rilgan she'rlari hamda eng sara ijodiy na'munalar asosida badiiy konsepsiyaning mohiyatini ochib berishga harakat qildik.*

Kalit so'zlar: *badiiy g'oya, estetik ideal, pafos, poeziya, konsepsiya, psixologizm, xarakter, hayot haqiqati, ishq, ko'ngil.*

THE INTERPRETATION OF LOVE IN THE CREATION OF ZEBO MIRZA

Abstract. *Uzbek poetry of the period of independence also has its significant place in the gulshan of our literature. Today's poets and poetesses write poetry with a completely new spirit and mood. This article talks about the issues of artistic concept in contemporary Uzbek poetry, the peculiarities of poets and poetesses' poetry, and the reflection of the creator's "I" in poetry. We tried to reveal the essence of the artistic concept based on Zebo Mirza's poems mixed with colorful paints and the best creative examples.*

Key words: *artistic idea, aesthetic ideal, pathos, poetry, concept, psychologism, character, reality of life, love, soul.*

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ЛЮБВИ В ТВОРЕНИЯХ ЗЕБО МИРЗЫ

Аннотация. *Узбекская поэзия периода независимости также занимает важное место в гулшане нашей литературы. Сегодняшние поэты и поэтессы пишут стихи с совершенно новым духом и настроением. В данной статье рассматриваются вопросы художественной концепции в современной узбекской поэзии, особенности поэзии поэтов и поэтесс, отражение «Я» творца в поэзии. Мы постарались раскрыть суть художественной концепции на основе стихов Зебо Мирзы, смешанных с красочными красками и лучшими творческими образцами.*

Ключевые слова: *художественная идея, эстетический идеал, пфос, поэзия, концепция, психологизм, персонаж, реальность жизни, любовь, душа.*

Inson paydo bo'libdiki, adabiyot unga hamroh. Inson esa so'zga sehriga oshiq. Aynan so'z orqali ko'ngil kuylarini juda go'zal, nafis tarzda ifodalaydilar, chizadilar. Adabiyot olamida shunday bir san'at, shaffoq buloq borki, ko'ngil undan suv ichadi, unda insonning shodlik va quvonchi, orzu va armonlari, ichki kechinmalari butun qalbi tasvirlanadi. Bu– she'riyat. She'rni tuyg'u surati deydi, – Ulug'bek Hamdam. Faqat bu surat ongimizda go'yoki tirik inson kabi gavdalanadi. She'rda shoir hissiyotini, uslubini, ichki "men"ini, ovozini ramziy tarzda, badiiy obrazlar orqali namoyon qiladi. Agar shunday bo'lsa, shoirlar kim? Demak, ularni qalb rassomlar,

tuyg'ular musavviri deb atasak to'g'ri bo'ladi. Aslida to'rtta so'zni kelishtirib, qofiyalashtirib aytishning o'zi mushkul. Buni faqat yuksak iste'dod egalorigina eplay oladilar, so'z yukini ko'tara oladilar. Shoir so'zi orqali seni o'ylantirsa, o'zgartirsa, qalbingni uyg'otsa va nimadir bera olsa, demak bu uning kuchi. Darhaqiqat she'riyatga, adabiyotga inson doim talpinadi, unda o'zini, o'zligini topadi. Qalbingizga yoqqan she'rni o'qiganingizda ohang bo'lib qalbingizga oqib kiradi, u yerda o'z surati, jilvagar ranglari bilan sizni maftun qiladi go'yo. Shoir kechinmalarini lirik qahramon tilidan tinglaganda o'quvchi qalbidagi hech kim ko'rmagan "men" uyg'onadi. Inson kechinmalari ko'z bilan ko'rolmaysiz, qo'l bilan ushlolmaysiz. Faqat qalb bilan his qilasiz. Aynan shoir shu ko'rinmas tuyg'ularni oq qog'ozga so'z bo'yog'i orqali tasvirlaydilar. Shu sabab ularni yuqorida tuyg'ular musavviri deb atadim. Bu tarzda suratlarida shoir estetik ideali, badiiy tafakkuri aks etadi. Ana shu aka sizni o'z olamiga g'arq qiladi, shu lahzada botinda parvozga shaylanasiz, lirik qahramon bilan ruhiyat osmonida sayr qilasiz. Endi bu ko'rinmas suratga jon kiradi. Lirik qahramon kayfiyati o'quvchiga ko'chib o'tadi va bu tuyg'ular endi o'quvchiga tegishli bo'lib qoladi. Ya'ni shoir dildagi vatanga bo'lgan muhabbati, oshqiligi, armoni, quvonchi, dardi, o'ylari o'quvchi qalbiga ko'chadi, uni zabt etadi(hammasi ham emas). Qayta-qayta unga murojaat etadi. Shoirlar so'zga zeb beradi, jilvalantiradi. Shu jilva ko'ngillarni ravshanlashtiradi.

Shoir bilan xayoliy suhbatlar quriladi, savollar beriladi.

Mustaqillik davri o'zbek she'riyatiga nazar solar ekanmiz, yangicha ruh, yangicha yondashuvlar, erkin va hur fikrlar oqimi, hayotdan zavqlanib yashash, vatanga bo'lgan muhabbat, insoniy tuyg'ular tarannumi, muhabbat va sadoqat tuyg'ularining satrlar ila qalamga olinganiga guvoh bo'lamiz

Bugungi o'zbek she'riyatida shoiralarning alohida o'rni, yanada ochiqroq aytadigan bo'lsak erkaklar she'riyati bilan tenglashgan darajadagi mavqeyi bor. Ana shu o'rinni, mavqeyi belgilagan shoiralardan biri Zebo Mirzadir.

Shoiraning she'rlari aynan mana shu ruhdagi inson tuyg'ulari asosidagi inson tuyg'ulari tabiat ruhi bilan boyitilgan she'rlarni tashkil qilgan. Shu o'rinda Jaloliddin Rumiyning yozganlari esga keladi. Mavlononing fikricha: „Vujdon ham Maryam kabidir. Har birimizning ichimizda Isomiz bor. Bizda ham Maryamdagi kabi dard paydo bo'lsa Isomiz tug'iladi. Agar dard bo'lmasa, u o'z kelgan yo'lidan qaytib ketadi“, ya'ni Isomiz tug'ilmaydi. Mavlono Rumiyning hazratlari aytgan hikmat she'rning qanday tug'ilishi haqidagi rivoyatdek tuyuladi.

„Ishq“ to'plamida Zebo Mironing qalbini ko'rganday, uning qalbidagi dard-u shodlik bilan yuzma-yuz kelganday bo'lasiz. Shoira juda ko'p she'rlarida o'z-o'zini jasorat bilan taftish etadi, goh muhabbatdan telba bo'lganday, yuragida eng mubham qatlamlargacha dunyoga ochadi. Bu she'rlarda, „nur bilan soya qo'shilgan“ maysalar titrog'ini yashirganchalik kichik baxtni sig'dirolmagan ulkan yurak namayon bo'ladi. Vatan, millat, til va avvalo muhabbat har bir shoir ruhiyatining tugalmas ilhom manbayidir. Shoiraning ona yurtiga o'zbek xalqiga bag'ishlangan yuksak she'rlari juda ko'p. Bu she'rlarda Navoiy, Oybek bilan uchrashadi. Xonzodabegim birodari bo'lmish Bobur Mirzoga tasallilar beradi. Samarqand bilan Hirot sirli xayoliy ko'prik orqali tutashadi, shoira tunda o'zi tikilib turgan oyga Hazrat Navoiy ham qarab turganini sezadi, shu oy shu mangu yulduzlar yorug'ida Shohi Zinda zinalaridan ko'tarilayotgan Bibixonimni, Marg'ilon ko'chasida Kumushni ko'rib qoladi. Uning tug'ilgan diyori:

...Bir chekkasi cho'ldir xarsillab yotgan,

Bir chekkasi qorlar tizgacha botgan,
Bir chekkasi tog'lar ko'kni ko'tarib,
Buloqlar borib tongni uyg'otgan.

Qashqadaryoga bag'ishlangan qasidasi o'quvchi yuragiga juda yuksak hayajon soladi, shubhasiz.

Ammo Zebo Mirzo butun ijodi davomida odamlarga, dunyoga o'zi sevgan, o'zi kutayotgan, ishonch tobora yo'qolib borayotgan odamga bo'lgan mehr-muhabbati ko'zi bilan qaraydi. Uning satrlarida afsus-u nadomat, fig'on-u faryod ro'yi-rost ko'tiladi. Bu hislar, qanchalik mungli bo'lmasin, umid va ishonch tuyg'ulari barqaror qoladi:

...Men uchun - hayot,
...So'ngsiz azob-g'am,
...Ruhimdagi nur –

Bu dunyoda sening sevging borligi.

Shoira umr davomida bitta she'rni - , "Ishq" sarlavhali she'rni yozayotganday. Har bir she'r oldingi she'rning davomidek tuyuladi, uni to'diradi, uni yanada kuchliroq porlashiga quvvat beradi...

Ming yillik muhabbat Zebo Mirzo yuragida yangilanadi, uning ko'ngil mulkiga aylanadi.

Komil ishonch bilan Xodi Toqtoshning „ Muhabbat eski narsadir, har bir yurak uni yangorta" degan hikmatini eslagan holda shoiraning ishq daftari o'zbek she'riyatining ko'hna daftariga yangi sahifalar qo'shdi deb ayta olamiz.

Shoira she'rlarida bo'rtib ko'rinadigan yana bir xususiyat insonga xos bo'lgan ishqiy tuyg'ular tabiat manzaralari holatlari bilan hamohanglikda namoyon bo'ladi.

Shoiraning yana ayrim she'rlaridan Anna Axmatovaning shivirlashlarini (ayniqsa "U" ga bag'ishlangan satrlarda: "Yorug'-yorug' xayollarimdan Yuragimga kirib keldingiz...), Marina Svetayevaning titroq va asabiy nafasini sezamiz:

Ishq yog'dudir yurakka oqqan,
Qaydan bilsin zulmati sochganlar?
Bizni anglar, bizni ko'rarlar
Ko'zni yumib, dilni ochganlar!

Yor jamolidan umidvor Mavlono Rumi yozganidek: "Ko'zni yumgil, ko'zga aylansin ko'ngil..."

Shoira she'rlari o'quvchidan ko'z bilan emas qalb bilan idrok etib mutola qilishni talab qiladi. Svetayeva bir paytlar ta'kidlanganidek: „She'r mutolasi – ijodiy jarayon. Bu satrlardagi, so'zlar tubidagi yashirin sirlarni kashf etish, ularning ma'nosini ming ko'yda taxmin etish... She'r mutolasi quvnoq yoki ko'ngil yozar sayr-u sayohat emas, bu shoir bilan barobar mashaqqatli davondan o'tishga qodirlik matonati hamdir. Shoir Rauf Parfi „San'atkor" she'rida aytganidek, asarda har bir bo'lgan taqdir kitobxon yuragida davom etishi kerak.

REFERENCES

1. S.Mirzaliyeva, R.Shokirova. "O'zbek adiblari". Toshkent, G'afur G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti, 2016.
2. Зебо Мирзо. Нур кукунлари. - Тошкент: "Янги аср авлоди", 2004.